

BØRNS
VILKÅR

FÆLLESSKABSSKOLE

SAMMEN OM FÆLLESSKABET

OVERORDNET VEJLEDNING TIL FÆLLESSKABSDAGEN

Indhold

Introduktion	1
Baggrund	2
Formål	3
Organisering og inddragelse af elevrådet	4
Elevernes stemme har værdi – på skolen og i Børns Vilkår	5
Kreative læreprocesser	6
Sammen om fællesskabet – et fælles ansvar mellem skole og hjem	7

Børns Vilkår, 2022 © Kopiering og print af dette materiale eller dele deraf er kun tilladt efter reglerne i gældende lov om ophavsret eller inden for rammerne af en aftale med Copydan.

Indhold: Charlotte Helbo Lund og Sofie Rasmussen

Layout: Maria Prien Saxbøl

Forløbet er udviklet til Børns Vilkårs Fællesskabsskoler

FÆLLESSKABSSKOLE

INTRODUKTION

Fællesskabsdagen for Børns Vilkårs Fællesskabsskoler er en dag, hvor eleverne sættes i centrum som dem, der i fællesskab skal hjælpe de voksne med at forstå børns perspektiver på en tematik, der har betydning for børn og unges trivsel og fællesskaber.

Dette sker ved, at eleverne får en mission, der går ud på at udvikle produkter, som hjælper de voksne, så de bedre kan hjælpe børn og unge. Fællesskabsdagen er derfor også en dag, hvor alle skolens elever arbejder undersøgende med et emne med henblik på at udvikle viden, forståelse og kompetencer til at fremme trygge fællesskaber. Fællesskabsdagen 2022 handler om at være 'sammen om fællesskabet' og har en tidsramme på ca. tre lektioner i indskoling og seks lektioner på mellemtrin og i udskoling.

Denne vejledning til Fællesskabsdagen 2022 indeholder information om formål og baggrund for temaet, organisering af dagen samt information om, hvordan elevrådet kan arbejde videre med temaet efter fællesskabsdagen. Vejledningen er en del af det samlede materiale "Sammen om Fællesskabet", som også består af lærervejledninger, præsentationer og elevmaterialer til de enkelte trin.

Om materialerne

Det samlede materiale til Fællesskabsdagen består af:

Vejledning til Fællesskabsdagen "Sammen om fællesskabet".

Film, PowerPoint-præsentation, elevark og lærervejledning til 0.-3. klasse.

Film, PowerPoint-præsentation, elevark, processkema og lærervejledning til 4.-6. klasse.

Film, PowerPoint-præsentation, elevark, processkema og lærervejledning til 7.-9. klasse.

Materialet er udviklet til en fællesskabsdag, hvor hele skolen arbejder med at (gen)skabe trygge fællesskaber. I kan dog også vælge at anvende de enkelte materialer selvstændigt i en klasse eller på en årgang. Hvis I kan afsætte tid til et længere forløb, kan I også bruge materialet over en periode, hvor eleverne får længere tid til at udvikle og realisere deres produkter.

BAGGRUND

De fleste børn og unge er en del af mange positive fællesskaber, og for størstedelen danner skolen ikke kun ramme om læring, dannelse og udvikling, men også om stærke venskaber og mange positive oplevelser gennem det meste af barndommen. Men skolen er også et sted, hvor vi fra BørneTelefonen ved, at en del børn og unge oplever at stå uden for fællesskabet, og det kan der være mange grunde til.

Senest har vi set, hvordan Covid-19 og nedlukningen af samfundet har efterladt sig spor hos mange børn og unge og deres fællesskaber. Mange skoleklasser arbejder stadig på at få det sociale fællesskab til at falde på plads, og elever er stadig ved at genskabe kontakten til klassekammerater, finde deres plads i klassefællesskabet, forholde sig til en faglig usikkerhed, fordi man oplever at være bagud, genskabe relationen til lærerne m.m.

Perioder eller overgange, som er kendetegnet ved det, man kalder et socialt vakuum, opstår bl.a. efter ferier, ved skolesammen-

lægninger, classesammenlægninger og nu også en langstrakt pandemi. Det sociale vakuum opstår, når det sociale fællesskab ikke er faldet på plads, når der er usikkerhed om roller, rammer, rutiner og relationer, og eleverne kan have brug for ekstra støtte og hjælp, både individuelt og i fællesskaberne i skolen. Som voksne har vi tendens til at undervurdere betydningen af disse sårbare perioder, men ændringerne i børn og unges hverdagsliv er uimodsigelige og kræver en langsigtet indsats både i og uden for skolen.

Ovenstående udfordringer kan give anledning til konflikter, mobning, polariseringer og eksklusion fra fællesskabet i klassen. Der er derfor stadig behov for at 'tage temperaturen' på og styrke børn og unges fællesskaber i og på tværs af klasserne og tale højt om de udfordringer, som flere oplever. Børnenes og de unges perspektiver på, hvad et trygt og positivt fællesskab er, er afgørende i denne dialog, og det er her, Fællesskabsdagen tager sit afsæt.

FORMÅL

Formålet med Fællesskabsdagen "Sammen om fællesskabet" og missionen "Hjælp de voksne, så de kan hjælpe jer" er:

At skabe et undervisningsrum, hvor eleverne arbejder med at udvikle produkter, der præsenterer deres perspektiver på den gode voksenhjælp i forhold til at (gen)opbygge trygge fællesskaber for alle børn og unge. Det skal bidrage til at udvikle elevernes forståelse og kompetencer til at fremme trygge fællesskaber og samtidig klæde de voksne på til bedre at kunne skabe rammerne for disse. Det er intentionen, at udviklingen og realiseringen af produkterne kan åbne op for dialoger mellem eleverne og mellem børn og voksne i skolen, i klubben og derhjemme. Dialoger om, hvad det vil sige at føle sig tryk i et fællesskab, hvordan forskellighed kan rummes i et fællesskab og ikke mindst, hvordan deltagelsesmuligheder for alle børn og unge kan skabes i fællesskaber i og uden for skolen.

Fællesskabsdagen handler også om, at børn og unge skal finde ind til fællesskabets værdier på ny gennem fællesskabende aktiviteter, hvor kropslighed og det at være, gøre og skabe ting sammen spiller en central rolle.

ORGANISERING OG INDDRAGELSE AF ELEVRÅDET

Fællesskabsdagen kan organiseres i den enkelte klasse, på tværs af flere klassetrin eller på tværs af en årgang. Afhængig af skolens størrelse og kapacitet kan I indlede Fællesskabsdagen sammen på tværs af alle klasser. Det kan være en god idé, at skolens ledelse holder en kort opstartstale, hvor I fortæller om samarbejdet med Børns Vilkår og det fælles fokus på trygge fællesskaber og elevernes stemme.

På Fællesskabsdagen er elevernes stemme i fokus, og det er derfor oplagt at inddrage elevrådet i forberedelse, organisering og opfølgning på dagen. Elevrådet kan for eksempel inddrages i, hvordan elevernes bud på den gode voksenhjælp kan blive bragt i spil i skolens strategier og pæda-

gogiske arbejde som opfølgning på dagen. Det er oplagt at lade elevrådet bidrage til at omsætte elevernes egne bud på den gode voksenhjælp fra arbejdet på Fællesskabsdagen til indsatser og konkrete aktiviteter i skolens antimobbestrategi.

Elevrådet kan også inddrages i beslutninger om organisering af dagen, og hvad der skal til for at skabe trygge rammer for alle elevers arbejde. Og endelig kan elevrådet være dem, der sætter Fællesskabsdagen i gang, for eksempel med en indledende tale og opfordring til eleverne om at bruge deres stemme og de muligheder for at lære de voksne noget, som denne dag rammesætter.

ELEVERNES STEMME HAR VÆRDI - PÅ SKOLEN OG I BØRNS VILKÅR

Det er vigtigt for elevernes motivation, at de oplever, at deres arbejde bliver brugt til noget, og at deres perspektiver har værdi.

Derfor er det en god idé, at I på forhånd orienterer forældrene om forløbet og informerer dem om, at de vil få adgang til produkterne. Hvis muligt, kan produkterne også anvendes på et forældremøde som oplæg til dialog om, hvordan skole og forældre kan samarbejde om det fælles ansvar, det er at støtte eleverne i deres fællesskaber. Overvej også, hvordan I selv kan bruge dagen til at blive klogere på elevernes perspektiver, og hvordan I kan bruge perspektiverne fra dagen i jeres undervisning og fremadrettet i en løbende dialog med eleverne om trykke fællesskaber. Det er vigtigt for elevernes motivation, at de oplever, at deres arbejde bliver brugt til noget, og at deres perspektiver har værdi.

Som en del af arbejdet formulerer eleverne deres bud på den gode voksenhjælp ift. at skabe trykke fællesskaber i og uden for klassen. Eleverne skriver deres bud på den gode voksenhjælp ind i det proceskema, der er udviklet til dagen. Det giver mulighed for at arbejde videre med dem i klassen, og elevrådsrepræsentanterne har mulighed for at samle dem ind og tage dem med videre i elevrådets arbejde.

Når Børns Vilkår indsamler elevernes perspektiver på den gode voksenhjælp fra elever på mellemtrinnet og i udskoling, har vi mulighed for både at blive klogere på børns og unges fællesskaber og på, hvordan voksne bedre kan understøtte disse. Samtidig giver det jer som Fællesskabsskole mulighed for at få et samlet overblik over elevernes perspektiver fra egen skole.

På denne måde kan eleverne være med til at påvirke Børns Vilkårs arbejde med at skabe trivsel for børn og unge i og uden for skolen. Jeres egen skole får desuden et mini-notat med alle elevers perspektiver på den gode voksenhjælp, hvilket kan give både skoleledelse, pædagogisk personale og elever et indblik i, hvordan der på tværs af trin og aldersgrupper kan arbejdes med at skabe trykke fællesskaber. Skolens elevråd kan med fordel bruge dette notat i deres arbejde med at understøtte trivslen på skolen.

KREATIVE LÆREPROCESSER

Fællesskabsdagen består af kreative og projektorienterede læreprocesser, der har fokus på elevers medbestemmelse og medskabelse.

Arbejdsformen på dagen er kendetegnet ved at være en kollektiv læreproces, der udspiller sig i fællesskabet, og er derfor oplagt at bruge, når man arbejder med elevers trivsel i fællesskaber. Når elever arbejder skabende og fortolkende med én eller flere kunstneriske udtryksformer og får mulighed for at spejle og udtrykke sig gennem produktion af musik, sang, tegning, teater, dans, maleri, film, historiefortælling, rollespil m.m. i digital eller analog form, udgør dette en æstetisk læreproces.

Æstetiske læreprocesser giver eleverne mulighed for at bearbejde og reflektere over oplevelser, erfaringer og indtryk, som

de af forskellige årsager har svært ved at sætte ord på. På den måde kan eleverne med æstetiske læreprocesser udtrykke det usigelige. Forskning peger på, at æstetiske læreprocesser kan styrke selvtillid, sociale kompetencer og elevernes livsglæde og lyst til at lære.

Æstetisk virksomhed kan altså rumme en række særlige erkendelsesmæssige potentialer. På Fællesskabsdagen bringer den projektorienterede læreproces eleverne i situationer, hvor deres evner for selvstændig og kreativ tænkning opøves, samtidig med at de arbejder med et område, de er optaget af, og med arbejdsmetoder, der fordrer medbestemmelse. Forskellige elever har behov for forskellig struktur, og derfor er det væsentligt, at man som lærer selv er med til at vurdere og evt. justere programmet på Fællesskabsdagen, så det passer til de elever, man har.

SAMMEN OM FÆLLESSKABET - ET FÆLLES ANSVAR MELLEM SKOLE OG HJEM

Børn og unge er eksperter på deres eget liv, men samtidig har de brug for hjælp, støtte og vejledning til at udvikle sig og kunne navigere, kommunikere og deltage på en god og ansvarlig måde i de fællesskaber, de er en del af, både i skolen og i fritiden, online og i virkeligheden. Det gælder også når der opstår konflikter eller situationer, de ikke selv kan håndtere, fra 0.-9. klasse.

Det kræver et tæt samarbejde mellem skole og hjem. Børns Vilkår anbefaler, at skolen sætter elevernes trivsel i fællesskaber på dagsordenen til forældremøder, hvor I for eksempel taler om rollefordelingen mellem skole og hjem, hvem der snakker med eleverne om hvilke emner, og hvor I sammen reflekterer over det fælles ansvar.

